

BIJLAGE 2

Besluit 4 Initiatiefvoorstel Slavernijverleden

In 2023 en 2024 is er uitvoering gegeven aan de diverse besluiten van het Initiatiefvoorstel Slavernijverleden. Deze stappen vragen nu om een vervolg om duurzaam aandacht te blijven geven aan bewustwording en zichtbaarheid van het slavernijverleden. In het Initiatiefvoorstel is daarom het volgende besluit opgenomen; Besluit 4: *GS de opdracht te geven om aan het eind van het Herdenkingsjaar te evalueren wat er al is en wat er volgens betrokkenen nog ontbreekt, om vervolgens met een Statenvoorstel te komen welke rol de provincie Utrecht kan nemen om blijvende aandacht en zichtbaarheid voor het slavernijverleden te bewerkstelligen;*

In dit document wordt u geïnformeerd over de mogelijkheden die de provincie kan ondernemen om het onderwerp te verankeren binnen het provinciale beleid. Aan het eind van het jaar zal er een Statenvoorstel voorliggen waarin een definitief voorstel wordt gedaan welke rol de provincie Utrecht inneemt.

Kaders

Voor het uitwerken van de mogelijkheden voor besluit 4 is er rekening gehouden met wat er op landelijk niveau gebeurt, wat er uit (wetenschappelijke) onderzoeken is gebleken en wat de evaluatie van de herdenkingen en vieringen op 30 juni en 1 juli ons vertelt. Dit schetst een beeld voor de inzet van de provincie, waar kansen liggen en hoe de uitvoering daarop aangepast kan worden.

Landelijk herdenkingscomité

Vanuit het Rijk is in januari 2025 het Nationaal Herdenkingscomité Slavernijverleden opgericht. Het comité bestaat uit een voorzitter en uit leden uit Europees Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden. Ook Suriname kan een lid toevoegen. Verder heeft het NiNsee (Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis) zitting in het comité. Jaarlijks is er 8 miljoen beschikbaar voor het comité: dit is bestemd om kennis onder inwoners te vergroten en onderzoek naar het slavernijverleden te stimuleren.

Het comité:

- organiseert de Nationale Herdenking Slavernijverleden op 1 juli in het hele [Koninkrijk der Nederlanden](#).
- vergroot het maatschappelijke bewustzijn van het slavernijverleden en de doorwerking daarvan in het heden binnen het Koninkrijk;
- stimuleert onderzoek naar het slavernijverleden;
- faciliteert en ondersteunt andere herdenkingen en vieringen van het slavernijverleden binnen het Koninkrijk;
- overlegt met partijen en organisaties in Suriname over deelname van dat land binnen het Herdenkingscomité Slavernijverleden;
- onderzoekt met betrokken gemeenschappen of het gewenst is de reikwijdte (nu is dat gericht op het trans-Atlantische slavernijverleden) en het thema van de herdenking te verbreden;
- verkent met maatschappelijke partners de mogelijkheid om van 1 juli een vrije dag en nationale feestdag in het Koninkrijk te maken.

Onderzoek in provincie Zuid-Holland

In opdracht van de provincie Zuid-Holland zijn het afgelopen jaar meerdere onderzoeken uitgevoerd ten behoeve van de doorwerking van het slavernijverleden in de actualiteit. De onderzoeken verkennen ook wat de rol van een provincie kan zijn in de ondersteuning van de herdenkingen, Ketikoti en de aanpak van hedendaags discriminatie. In overleg met provincie Zuid-Holland is ervoor gekozen geen specifiek onderzoek

binnen de provincie Utrecht uit te voeren, daar de resultaten over het algemeen landelijk toe te passen zijn. De conclusies uit het onderzoek zijn meegenomen in de besprekingen.

1. Onderzoek Doorwerking van het slavernij- en koloniale verleden en wegen naar erkenning: stemmen uit Zuid-Holland.

2. Onderzoek Het koloniaal en slavernijverleden onder de aandacht. Een onderzoek naar het draagvlak onder Zuid-Hollanders.

Samenvatting handelingsperspectieven volgens bovenstaand onderzoek:

1. Bedenk welke rol je als provincie wil hebben.
2. Doe wat je kan, binnen de taken die de provincie heeft.
3. Richt je qua informatievoorziening op de neutrale middengroep.
4. Vergeet niet in gesprek te blijven met kritische groepen en verbinding te zoeken, maar blijf realistisch.
5. Zoek naar mogelijkheden om positieve attitudes te versterken en verspreiden.
6. Richt je wat betreft initiatieven op zaken die haalbaar zijn en binnen het (in)directe takenpakket van de provincie vallen: onderwijs en bibliotheken.
7. Ga ook andere wijzen van informatievoorziening testen, zoals het gebruik van video en audio.
8. Geef zelf het goede voorbeeld als provincie, bijvoorbeeld met de samenstelling van het personeelsbestand.

Resultaten evaluatiegesprek met gemeenten en comités

Comité 30 juni/1 juli Utrecht is trots op de resultaten van Ketikoti van het afgelopen jaar. Ze zijn gegroeid in zichtbaarheid, in bekendheid en in bezoekersaantallen. Wel wil het comité de doelgroep 12-18 meer aandacht geven in 2025. Tevens heeft het comité de intentie meer gemeenten binnen de provincie te betrekken bij de viering.

Naast een structurele financiële bijdrage willen de comités zich met name richten op bewustzijn creëren en communicatie. Zij onderstrepen bij de provincie het belang van het volgende:

- Lobbyen om van 1 juli een landelijke vrije dag te maken;
- Als gemeentelijke en provinciale organisatie het goede voorbeeld geven; 30 juni eerder vertrek van kantoor, 1 juli automatisch aanbieden als vrije dag of eerder vertrek van kantoor voor de viering;
- Ondersteunen bij communicatie van de comités van zowel ambtenaren van de gemeenten als provincie;
- Het belang van de herdenkingen en vieren aanstippen bij gemeenten die nog geen comité of herdenking hebben, of nog niet met het onderwerp bezig zijn;
- Het structureel beschikbaar maken van een financiële bijdrage voor de organisatie van Ketikoti op 1 juli;
- Blijvend aandacht besteden aan de aanpak van discriminatie, zowel intern als extern en bij de gemeenten in de provincie.

Mogelijkheden blijvende zichtbaarheid bewerkstelligen conform besluit 4

Het doel van besluit 4 van het Initiatiefvoorstel is ervoor zorgen dat het onderwerp verankert binnen het cultureel DNA van de provincie, waarbij er zichtbaarheid en bewustzijn wordt gecreëerd. Uit de geschetste kaders komt naar voren dat het gewenst is dat de provincie binnen het (in)directe takenpakket een rol neemt in het ondersteunen van initiatieven met betrekking tot het slavernijverleden.

Inzet op en voor het onderwerp slavernijverleden kan via de volgende pijlers:

1. Herdenken en vieren
2. Via de opgaven en taken provincie Utrecht
3. Aandacht bestendigen binnen eigen organisatie

Per pijler wordt toegelicht welke mogelijkheden er ingezet kunnen worden. Het is van belang om duidelijk te hebben dat er voor elk van de mogelijkheden ambtelijke capaciteit nodig is. Bij enkele voorstellen is dat heel

concreet in de vorm van een persoon, in andere gevallen gaat het om bijvoorbeeld accounthouderschap en kan het belegd worden bij bestaande functies.

1. Herdenken en vieren

1a. Aanwezigheid bij herdenkingen en vieringen.

Zoals opgenomen in het beleidskader Sociale Agenda en de aanpak van antidiscriminatie is het van belang om zichtbaar uit te dragen dat de provincie Utrecht staat voor een inclusieve provincie waarin geen ruimte is voor discriminatie, racisme en antisemitisme. Aanwezigheid bij herdenkingen is hier onderdeel van. Concreet gaat dit om aanwezigheid van (een afvaardiging van) het provinciebestuur bij één van de herdenkingen in de provincie, aangevuld met een rol of kranslegging. Op dit moment worden er enkel herdenkingen in Utrecht en Amersfoort georganiseerd.

1b. Het structureel financieel ondersteunen van de jaarlijkse Ketí Koti.

Tijdens Ketí Koti staan we stil bij de afschaffing van de trans-Atlantische slavernij, het verzet van alle tot slaaf gemaakte voorouders én de doorwerking van het verleden. Het markeert jaarlijks de afschaffing van de slavernij en biedt ruimte voor herdenking, erkenning en bewustwording. Via lezingen, rituelen en kunst belicht het de geschiedenis en de doorwerking ervan in het heden, wat bijdraagt aan trots en herstel. Tegelijk is het een viering van vrijheid en cultuur, met muziek, dans en eten.. De organisaties achter Ketí Koti in Utrecht en Amersfoort proberen met hun activiteiten gemeenschappen te verbinden, dialoog te stimuleren en maatschappelijk bewustzijn rond het slavernijverleden als gedeeld erfgoed te vergroten. De herdenking en viering van Ketí Koti in Utrecht kan zich profileren als provinciale viering en wordt georganiseerd door verschillende comités onder leiding van Stichting Comité 30 juni /1 juli Utrecht. Het structureel ondersteunen van de jaarlijkse Ketí Koti omvat zowel de herdenkingen in Amersfoort en Utrecht, als de viering.

1c. Het hissen van de Nederlandse vlag op het provinciehuis.

Er zijn op dit moment (nog) geen landelijke afspraken over een algemeen vlaggenprotocol op 30 juni en 1 juli. Verschillende gemeenten, waaronder Utrecht, hebben in hun protocol 30 juni en 1 juli inmiddels opgenomen. Het is passend om in het vlaggenprotocol van de provincie de dagen 30 juni en 1 juli op te nemen. Het halfstok hangen van de vlag symboliseert respect, erkenning en stilte voorafgaand aan Ketí Koti op 1 juli, de dag waarop de afschaffing van de slavernij wordt gevierd. Met het hissen van de vlag geeft de provincie erkenning aan het leed dat is veroorzaakt en geeft zo een symbolisch gebaar van rouw, respect en solidariteit naar nazaten van tot slaafgemaakten. Bovendien laat het zien dat de provincie het slavernijverleden serieus neemt en dat er ruimte is voor herdenking en viering.

2. Via de opgaven en taken provincie Utrecht

De provincie heeft gefundeerde aanleiding om zich te positioneren in het maatschappelijk debat rondom het slavernijverleden. Door het verleden onder ogen te zien en steun te bieden aan educatie en herdenking toont de provincie betrokkenheid bij alle inwoners, bevordert ze sociale samenhang en draagt ze bij aan een inclusieve samenleving. Bovendien maakt slavernijgeschiedenis deel uit van het cultureel erfgoed. Via de bestaande taken van de provincie is het onmisbaar het onderwerp slavernijverleden op het netvlies te brengen en te houden bij maatschappelijke organisaties, gemeenten en andere samenwerkingspartners. Hieronder worden mogelijkheden toegelicht.

2a. Projectleider/Kwartiermaker Slavernijverleden.

Om het onderwerp op het netvlies te houden, neemt de provincie een leidende rol in bij het (blijven) aanjagen van het onderwerp in de provincie, bij gemeenten en partnerorganisaties. Dit kan alleen worden gerealiseerd door het aanstellen van een projectleider met als doelstelling het zichtbaar maken van de slavernijgeschiedenis in de provincie, alsmede het aanpakken van de doorwerking van het verleden op de hedendaagse discriminatie.

De complexiteit van het onderwerp en speelveld maakt dat het noodzakelijk is dat het onderwerp serieus wordt aangepakt en de aandacht (tijd) krijgt die het nodig heeft. Op deze wijze kan er verder invulling worden gegeven aan een netwerk slavernijverleden (i.s.m. partnerorganisaties) en leernetwerkbijeenkomsten voor gemeenten. Waar de blik de afgelopen jaren met name gericht was op het trans-Atlantische slavernijverleden, biedt dit de mogelijkheid om de blik te verbreden en ook te kijken naar slavernij in voormalig Oost-Indië.

2b. Netwerk Slavernijverleden.

Het stimuleren van gemeenten en andere maatschappelijke partijen door het oprichten en aanjagen van een 'netwerk slavernijverleden'. Stichting Comité 30 juni / 1 juli Utrecht is een geschikte partner van de provincie, ook met het oog op het verstevigen van de provinciale viering. De Stichting Comité 30 juni / 1 juli Utrecht zet zich in voor de herdenking en viering van de afschaffing van de slavernij in Suriname en het Caribisch deel van het Koninkrijk. De stichting werkt vanuit de overtuiging dat het slavernijverleden gedeeld erfgoed is dat zichtbaar en bespreekbaar is voor iedereen. Door middel van educatie, herdenking, kunst en cultuur creëert de stichting ruimte voor bewustwording, verbinding en heling. In samenwerking met partners in de provincie organiseert de stichting jaarlijks een divers programma in de maand juni, met als hoogtepunt de herdenking op 30 juni en de viering op 1 juli in het Griftpark.

2c. Prestatieafspraken met samenwerkingspartners.

Extra aandacht voor het onderwerp slavernijverleden opnemen in prestatieafspraken die gemaakt worden met samenwerkingspartners op het gebied van cultuur, erfgoed, onderwijs en bibliotheken. Via deze lijnen heeft de provincie een effect op inwoners en kan er in verschillende lagen van de samenleving aandacht voor het onderwerp worden bestendigd.

2d. Vaste samenwerking met Discriminatie.nl Provincie Utrecht.

Een belangrijk onderdeel van het onderwerp slavernij verankeren in ons cultureel DNA is het aanpakken van de effecten van slavernij en hedendaagse discriminatie. We willen de antidiscriminatievoorziening Discriminatie.nl Provincie Utrecht verstevigen. Door de groei van discriminatie en het aantal meldingen is de capaciteit van de organisatie niet toereikend. Door middel van een jaarlijkse (exploitatie)subsidie wordt Discriminatie.nl Provincie Utrecht een partnerinstelling van de provincie Utrecht. Discriminatie.nl Provincie Utrecht is een belangrijke partner van Stichting Comité 30 juni/1 juli in de organisatie van de herdenking, viering en bijbehorende educatie. De inzet voor het onderwerp slavernijverleden kan specifiek worden opgenomen in de afspraken die gemaakt worden met Discriminatie.nl Provincie Utrecht.

2e. Subsidieregeling lokale activiteiten.

Het stimuleren van lokale herdenkingen en een impuls bieden aan bijvoorbeeld educatie, onderwijsprojecten, onderzoek trainingen e.d. op het gebied van het slavernijverleden valt op dit moment binnen de subsidieregeling Cultuur en Erfgoed. Er zijn een paar thema's die extra aandacht krijgen binnen de regeling. Om activiteitsversterking te stimuleren binnen de provinciegrenzen is het nodig om extra geoormerkt, budget aan te vragen om zowel het onderwerp op de radar te houden, maar er ook voor te zorgen dat de andere onderwerpen niet ondergesneeuwd raken.

3. Aandacht bestendigen binnen eigen organisatie

Binnen de eigen organisatie wordt aandacht besteed aan de herdenking en viering van Ketikoti. Via het diversiteitsverlof is het mogelijk om de dag op te nemen als feestdag. Verder wordt er intern aandacht besteed aan de aanpak van discriminatie, diversiteit & inclusie. De ambities voor de aanpak van interne diversiteit & inclusief zijn vastgesteld in het beleidskader Sociale Agenda en in het Plan van Aanpak Diversiteit & Inclusie. Hierover wordt op andere wijze geïnformeerd aan de Staten. Dit zal geen onderdeel uitmaken van het komende Statenvoorstel.

Het bestendigen van het onderwerp in de externe activiteiten van de organisatie is opgenomen onder pijler 2. Het extern bestendigen van het onderwerp vraagt echter ook om interne bewustwording. Hier wordt

gedeeltelijk in voorzien bij het implementeren van de ambities van de Sociale Agenda, waaronder de Sociale Bril (mensgericht, gebruikersgericht en inclusief werken) en de Issuekalender (interne en externe communicatie bij bepaalde dagen als Internationale Dag Tegen Discriminatie en Racisme). De interne bewustwording verbeteren behoort bij voorstel 2a en 2c.